

Livsviktig poesi – Skriva dikter

Livsviktig poesi – Skriva dikter - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 7-9

Del av 1 i Livsviktig poesi – Skriva dikter

Syfte – Förmedla tankar och budskap i en dikt

Eleverna ska göra tolkningar av budskap i olika dikter och beskriva sina upplevelser av det hen läser. Eleverna tränar på att levandegöra sina texters budskap, livsviktig poesi, genom att kombinera dem med andra estetiska uttryck, till exempel en bild. De bearbetar och förbättrar sina texter med hjälp av de strategier hen lär sig, samt ger omdömen om dikters innehåll och kvalitet, utifrån de strategier hen lärt sig.

Lärarens reflektion och projektet i korthet – Poesiyra!

Projektet *Livsviktig poesi* pågick i både åk 5 och 6 i totalt sex klasser. Detta bidrog till en poesiyra i hela korridoren. Förebilder och inspiration gick utmärkt att hämta klasserna emellan. Projektet går i korthet ut på att eleverna först kokar ner vad i livet som känns viktigt för dem med hjälp av 40 inledande frågor. Detta blir deras livsviktiga råmaterial. Därefter tränas de i ett antal tekniker och använder sitt råmaterial och skapar dikter med hjälp av teknikerna. Slutligen väljer de ut sina bästa alster för publicering på olika sätt, i vårt fall en app, tryckta böcker, e-böcker och offentliga uppläsningar.

Tid till förfogande – Att skriva dikter och illustrera

Projektet Livsviktig poesi tog nästan all svensktid i anspråk under ca sju veckor (för oss mellan höstlovet och jullovet). Arbetet med illustrationerna utfördes på ca fyra bildlektioner efter jul. Dessutom plockades projektet upp igen i maj då böckerna var färdiga och tid erbjöds för framträdande inför publik.

Redskap

Om projektet ska utföras så som vi gjorde så krävs internet och möjlighet att visa text och video för helklass. Stort fokus ligger på att uppleva, tolka och förbättra tillsammans.

Hos oss hade även eleverna tillgång till varsin iPad där de skrev, spelade in och samlade sina alster. En fördel är att använda en plattform där skrivprocesserna kan följas och ges feedback i realtid, tex. med Googles eller Offices lösningar.

Digital teknik är bra, men glöm heller inte det analoga. Skriv på matsalsservetter, tejpa bokstäver på väggen, täck en vägg med ett klotterplank för poesi och skapa dikter genom att tuscha över de flesta orden i en nyhetstext (blackout poetry).

Inledning – Duscha i poesi

Det krävs en del av dig som lärare som med framgång vill jobba med poesi i skolan. Läs mycket, samla på dig det du gillar och det du tror eleverna gillar. Den första veckan ägnade vi bara åt att uppleva poesi och under resterande veckor vigdes även en väsentlig del av tiden till detta.

Just när det gäller läsning av poesi, och vid många andra tillfällen också, är en bra process den så kallade "trestegsraketen" eller snarlika "tänk en-tänk två-tänk flera". Låt eleverna kanske tillsammans med ett par frågor eller uppgifter först läsa, tänka och skriva själv, sedan med en kamrat och slutligen i helklass. Turas också om att läsa upp och fundera på vilket sätt det är lämpligast att läsa upp den aktuella dikten.

Försök att ha en stor spännvidd i valet av dikter: gulligt och rått, manliga och kvinnliga poeter, arbetarklass och societet, poetry slam och hållristningar, den egna orten och världen. Ett axplock av poeter som våra elever fick stifta bekantskap med var: Athena Farrokhzad, Bertold Brecht, Karin Boye, Nils Ferlin, Mimi Mäarak, August Strindberg, Tomas Tranströmer, Göran Greider, Daniel Boyacioglu, Lennart Hellsing, Eeva Kilpi, Per Lagerkvist, Siv Widerberg och Mårten Melin.

Tänk på att mycket går att lyssna på via nätet. Mycket går att hitta på youtube.com t.ex. Allt från raspiga

inspelningar av Karin Boye till mobilfilmade framföranden av estradpoesi. Vi tittade på en hel del dokumentära inslag där poeter gav tips och idéer kring skrivande.

Har man möjlighet att få besök av en verksam poet så är ju det fantastiskt. Har man det inte så finns det andra möjligheter. Hos oss använde några klasser Skype för att på så sätt få besök, antingen av poeter eller andra som ville läsa upp sin favoritdikt. Vi lärare och andra, t.ex. kuratorn, gick in i klassrummen och läste upp en dikt de gillade eller hade skrivit själv. Vi var övertygade om att det var avgörande att vi vuxna förebilder hade en eller flera relationer till dikter eller poeter.

Exempel på aktiviteter i projektet

Poetry Contest

Ett enkel sätt att få igång ett samtal kring dikter är att tävla och rösta. Egentligen går det ju inte att tävla i konst men det är mer motiveringarna än poängen som är av värde. Plocka fram ca fem dikter inom samma tema och läs dem tillsammans med klassen. Diskutera vad de handlar om. Låt eleverna motivera vilken som är bäst och rösta sedan. Jämför med hur andra klasser röstat.

40 frågor – livsviktigt material

Efter den inledande poesiduschen är det dags att svara på 40 frågor. Tanken med detta är att varje elev ska försöka koka ner det absolut viktigaste för dem. De 40 frågorna har vi bestämt men när denna process är klar så har varje elev valt mellan fem och tio frågor att skriva mer om. Då har man ett stoff att skriva livsviktiga dikter utifrån. Svaren kan bli väldigt personliga. Därför är vi noga med att vi behandlar informationen med respekt. Frågorna berör stort som smått och är mer eller mindre jordnära så att eleverna luras/tränas i att tänka abstrakt. Exempel på frågor:

- Hur brukar du göra när du är ledsen?
- Om du var ett djur; Vilket skulle du vara då?
- Vad hoppas du händer när man dör?
- Hur känns det att stjäla?
- Vad är långt är bort?
- Vad hade du gjort om du var osynlig en dag?
- Ödet eller slumpen?
- Vad håller upp dig?
- Viktigaste saker du äger?
- När känner du dig god?

Efter att eleverna svarat kort på så gott som varje fråga (två eller tre kan de slippa) så är det dags att stryka hälften. Eleven sparar de 20 som känns intressanta. Dessa 20 bygger de på. Motiverar varför de tänker som de gör och så vidare.

Nästa steg är att stryka hälften igen och bygga på de som finns kvar. Viktigt vid det här skedet är att ge många exempel på hur de kan bygga på, samt hjälpa dem som kör fast med följdfrågor: *Minns du någon gång du kände så? Hur såg det ut? Vilka var med? Varför har du valt just dessa personer?*

Sedan är det dags att stryka hälften igen och på bygga på.

Språket – Anafor, epifor och upprepning

Nästa verktyg i den poetiska verktygslådan är olika former av upprepningar. Anaforer, epiforer och upprepningar är klassiska knep för att få något att låta tänkvårt eller vackert.

- Anafor (före): Börja meningar med samma uttryck. Tänk "I have a dream..."
- Epifor (efter): Sluta meningar med samma uttryck. Det kommer att låta lite reklamfilm, fast snyggt.
- Upprepning betyder helt enkelt att skriva samma sak flera gånger i dikten.

Projektet finns i sin helhet i bifogad PDF-fil.

LGR 11 Kunskapskrav (åk 6)

Eleven kan läsa skönlitteratur och sakprosatexter för barn och ungdomar med **mycket gott flyt** genom att använda lässtrategier på ett ändamålsenligt och **effektivt** sätt. Genom att göra **välutvecklade** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **god koppling** till sammanhanget visar eleven **mycket god** läsförståelse. Dessutom kan eleven, utifrån egna erfarenheter, tolka och föra **välutvecklade och väl underbyggda** resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk samt på ett **välutvecklat sätt** beskriva sin upplevelse av läsningen.

Eleven kan skriva olika slags texter med tydligt innehåll och **väl fungerande** struktur samt **god** språklig variation. I texterna använder eleven grundläggande regler för stavning, skiljetecken och språkriktighet med **god** säkerhet.

Genom att kombinera text med olika estetiska uttryck så att de samspelar på ett **ändamålsenligt och effektivt sätt** kan eleven förstärka och levandegöra sina texters budskap. Dessutom kan eleven ge **välutvecklade** omdömen om texters innehåll och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet och kvalitet på ett **väl fungerande** sätt.